

Mangala Oyununun Tarihçesi

Tarihi araştırmalar Mangala Oyunu'nun Sakalar, Hunlar ve Göktürkler döneminde oynandığını göstermektedir. Dünyada "Coffee House" kültürünün temelleri 1554 yılında İstanbul'da atılmış; İstanbul'dan sonra günümüz Avrupa'sında kahve kültürünün izleri 1650 yılından itibaren,bizden 96 yıl sonra görülmeye başlanmıştır. Günümüze, bu gcl temellerin atıldığı dönemin kahve kültürünü yansıtan sadece iki adet görsel kaynak miras kalmıştır. İki kaynak da İstanbul'da resmedilmiştir. Mangala oyunu, iki görsel kaynaktaki da bulunan oyunlardan birisidir. Mangala Oyunu, tarih boyunca kumar amaçlı olarak oynanmamıştır. Ülkemize gelen yabancı seyyahlar, Türklerin bu oyunu saatlerce hiç tartışmadan zevkle oynadıklarını ve asla parayla oynamadıklarını seyahatnamelerinde anlatmışlardır.

Dünyanın farklı ülkelerinde mangala türü oyunlar oynanmaktadır ancak Türk Mangalasını diğer mangala oyunlarından ayıran kimi özellikler vardır. Diğer mangala türlerinde taşlar genelde "tohum" adını almakta, taşları hareket ettirme ise "tohum saçma" olarak ifade edilmektedir. Bu da o kültürlerin ziraatçı bir toplum olduklarını göstermektedir. Oysa Türk Mangala'sında taşlar "asker" olarak görülmektedir. Ayrıca günümüze "hazine" olarak aktardığımız bölüme Türkler "orda" yani "karargâh" demişlerdir; bu da oyunumuzun bir çiftçilik oyunu değil, savaş oyunu olduğunu ortaya koymaktadır.

Türk Mangala'sının bir diğer farkı ise alınan taşların bir tanesinin kendi otağına, yani kuyusuna bırakılmasıdır. Diğer mangala oyunlarında kendi kuyusuna taş bırakma olayı yoktur. Mangala'da kendi kuyusuna bir taş bırakma kuralı, Türk sosyal hayatındaki baba ocağına sahip çıkmaya geleneğinin bir tezahürüdür. Taşkazanmak için rakibin taşlarını çift yapma kuralı ise Türk inanç ve devlet sistemi tarihindeki ikili anlayışı sembolize etmekte ve Türklerin geleneksel dünya görüşüne uygun düşmektedir. Eski Türklerin göğü baba, yeri ana olarak kabul etmesini; Türk devlet sistemindeki tles-sol ve tardus-sağ ile idare yapıdaki yabgu veşad sistemi gibi çiftleri bu duruma örnek gösterebiliriz.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Mangala Oyununun, Anadolu kültürünün köklü bir başlığı olduğunu, oyunun genç kuşaklara tanıtılmasının, yaygınlaştırılmasının yararlı olacağını, kültürel ve turistik alanlarda Türkiye'nin tanıtımına katkı sağlayacağını bildirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Mangala Oyunu'nun okullarımızda oynatılması uygun bulunmuştur. Mangala Oyunu'nun çağdaşı olduğu diğer oyunlardan farkı,dağdaki çobandan, 70 yaşında ki bilgine, İstanbul'da sarayda ki Hanım Sultandan, 5 yaşında ki çocuğa kadar her yaştan ve kültürden insanın oynayabilmesidir.

Araştırmacı Philip Townshend'e göre bir toplumda, insanlarda en çok beğenilen ve örnek alınan niteliklerden řu yedisi Mangala oyunuyla ilgilidir:

- 1- Kurnazlık
- 2- Uyanıklık
- 3- Önceden görme
- 4- Esneklik
- 5- Direnme
- 6- Sađđr
- 7- Bellek